

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/224/2017
Identifikačné číslo spisu:	1611203789
Dátum vydania rozhodnutia:	10.06.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1611203789.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne JUDr. Q. T., bývajúcej v T., zastúpenej JUDr. Jánom Benčúrom, advokátom so sídlom v Bratislave, Záhradnícka č. 41, proti žalovanému Ing. P. J., bývajúcemu v T., zastúpenému Mgr. Miroslavom Staníkom, advokátom so sídlom v Bratislave, Štefánikova č. 14, o určenie neúčinnosti darovacej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 7 C 281/2011, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 13. decembra 2016 sp. zn. 8 Co 726/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Malacky (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. júna 2014 č.k. 7 C 281/2011-255 určil, že darovacia zmluva, ktorou Mgr. P. J. previedol 1. októbra 2010 na Ing. P. J. (svojho otca) nehnuteľnosti v katastrálnom území T. vedené na liste vlastníctva č. XXXX ako parcela č. XXXX/X - orná pôda vo výmere XXXX m², parcela č. XXXX/XX - orná pôda vo výmere XXXX m² a parcela č. XXXX/XXX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m², ako aj rodinný dom so súpisným č. XXX na parcele č. XXXX/XXX (ďalej len „darovacia zmluva“ a „sporné nehnuteľnosti“), je voči žalobkyni právne neúčinná; rozhodol tiež o trovách konania.

1.1. Súd prvej inštancie vychádzal z toho, že zmluvou z 9. februára 2010 postúpila spoločnosťou SSI Wealth Management, s.r.o. (postupca) na žalobkyňu (postupník) práva a pohľadávky z „Private Placement Note“ (ďalej len „PPN“) a tieto práva zároveň postúpila na ňu indosamentom. V spojitosti s tým žalobkyňa a predmetná spoločnosť uzatvorili dohodu o vyplňovacom práve k blankozmenke za účelom zabezpečenia pohľadávok. Uvedená spoločnosť, za ktorú konal Mgr. P. J. sa zaviazala vystaviť vlastnú blankozmenku na rad žalobkyne. Žalobkyňa vyzvala 27. mája 2010 túto spoločnosť na predčasné splatenie PPN a v ten istý deň vyplnila blankozmenku na sumu 500 000 €. Mgr. P. J. ako zmenkový ručiteľ (avalista) vyhlásil v notárskej zápisnici z 20. októbra 2010, že pristupuje k zmenke na rad z toho istého dňa vystavenej SSI Wealth Management s.r.o. a uznáva svoj dlh voči žalobkyni vo výške 500 000 €.

1.2. Posudzujúc spor podľa ustanovení § 42a a § 42b Občianskeho zákonníka v spojení s § 558 Občianskeho zákonníka dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba je dôvodná. Konštatoval, že žalobkyňa mala v čase podania žaloby voči Mgr. P. J. pohľadávku, preto bola aktívne legitimovaná na podanie predmetnej žaloby. Mgr. P. J. bol počas trvania tohto dlhu vlastníkom sporných nehnuteľností, ktoré previedol darovacou zmluvou na žalovaného (osobu blízku v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka), ktorý je v spore pasívne legitimovaný. Bolo preukázané, že Mgr. P. J. ako ručiteľ spoločnosti SSI Wealth Management s.r.o. neuhradil žalobkyni dlh vo výške 500 000 € a, hoci mal vedomosť o existencii dlhu voči nej (a tiež voči ďalším veriteľom), sporné nehnuteľnosti bezodplatne previedol na žalovaného, a tým podstatne zmenšil majetok na uspokojenie veriteľov. Podľa názoru súdu prvej inštancie bol v konaní preukázaný ukracujúci úmysel darcu voči žalobkyni. Dlžníkovi zostal vo vlastníctve len byt v bytovom dome, ktorý ale spolu s pozemkom bol v čase uzavretia darovacej zmluvy predmetom viacerých exekučných konaní. Tvrdenia žalovaného o tom, že nevedel o dlhoch svojho syna nepovažoval súd prvej inštancie za dostatočné na vylúčenie jeho vedomosti o ukracujúcom úmysle dlžníka. Žalovaný sa aktívne nezaujímal o okolnosti, za ktorých sa uzatvára darovacia zmluva a v rámci toho nezisťoval majetkové pomery syna a jeho záväzky voči veriteľom, preto nesie dôsledky určenia neúčinnosti darovacej zmluvy. V súvislosti s tým súd prvej inštancie zdôraznil, že v prípade právnych úkonov, ktorými boli veritelia dlžníka ukrátení, a ku ktorým došlo medzi dlžníkom a jemu blízkymi osobami, sa predpokladá (presume) vedomosť týchto blízkych osôb o ukracujúcom úmysle dlžníka. Ide o vyvrátiteľnú právnu domnienku, ktorá neplatí, ak blízka osoba preukáže, že ani pri náležitej starostlivosti nemohla rozpoznať dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa. Žalovaný však v danom prípade neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal, že vyvíjal aktívnu činnosť pre poznanie úmyslu dlžníka ukrátiť veriteľa.

1.3. O náhrade trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

2. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 13. decembra 2016 sp. zn. 8 Co 726/2014 napadnutý rozsudok potvrdil. Konštatoval, že súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav, vykonal náležité dokazovanie postačujúce na prijatie právnych záverov, na ktorých po náležitej aplikácii a interpretácii § 42a ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka založil svoje vecne správne rozhodnutie.

2.1. Podľa názoru odvolacieho súdu ustálil súd prvej inštancie správne aktívnu legitimáciu žalobkyne, pasívnu legitimáciu žalovaného, včasnosť podanej žaloby, splnenie subjektívnej podmienky odporovateľnosti (úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa). Správne sú tiež závery prvoinštančného súdu o ukrátení veriteľa a o tom, že žalobkyňa nemôže dosiahnuť uspokojenie svojej pohľadávky z iného dlžníkovho majetku. Podľa presvedčenia odvolacieho súdu zostali len v rovine všeobecných a hypotetických úvah tvrdenia žalovaného, že hodnota darovaných nehnuteľností by nepostačovala na uspokojenie pohľadávky vzhľadom na to, že bola výrazne nižšia ako záložným právom v prospech banky zabezpečený dlh vo výške 955 000 €.

2.2. Námietku žalovaného, že v čase uskutočnenia odporovateľného právneho úkonu nebol jeho syn dlžníkom žalobkyne, lebo dlh vznikol až 20. októbra 2010 na základe vyhlásenia v notárskej zápisnici a vystavenej blankozmenky, nepovažoval odvolací súd za opodstatnenú. Zdôraznil, že pre úspešné odporovanie právnomu úkonu je postačujúce, ak pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi v čase uskutočnenia odporovateľného právneho úkonu nie je ešte splatná alebo ak v tom čase ide o pohľadávku, ktorá na základe už existujúceho právneho vzťahu vznikne až v budúcnosti. Záväzkovo-právny vzťah, ktorý vznikol zmluvou o postúpení práv a pohľadávok z PPN už 9. februára 2009, v súvislosti s ktorou sa Mgr. P. J. stal zmenkovým ručiteľom, nemožno posudzovať oddelene od nadväzujúceho záväzkovo-právneho vzťahu. V čase uzatvorenia darovacej zmluvy existoval záväzok Mgr. P. J. voči žalobkyni zo zmenky z 9. februára 2009 a následné rokovania medzi žalobkyňou, spoločnosťou SSI Wealth Management s.r.o. a Mgr. P. J. vyústili do zmluvy o postúpení práv a pohľadávok z PPN z 20. októbra 2010, ktorá bola uzatvorená na základe bodu 4.5. zmluvy o postúpení práv a pohľadávok z PPN z 9. februára 2010. V čase odporovateľného právneho úkonu existujúca pohľadávka žalobkyne voči dlžníkovi Mgr. P. J. titulom jeho zmenkového ručenia bola kontinuálne nahradená jeho ručiteľským záväzkom zo zmenky z 20. októbra 2010. Už vtedy bolo zrejmé, že z existujúceho právneho vzťahu medzi žalobkyňou a uvedenou spoločnosťou vznikne v budúcnosti pohľadávka žalobkyne voči ručiteľovi, nakoľko v tom čase bol dojednaný budúci záväzok spoločnosti SSI Wealth Management s.r.o. na spätné odkúpenie

práv z PPN ako aj záväzok Mgr. P. J. ako zmenkového ručiteľa za splnenie záväzku na spätné odkúpenie práv z PPN.

2.3. Argumentáciu žalovaného o tom, že jeho syn nemal vedomosť o prebiehajúcej exekúcii, resp. že exekúcia nikdy nebola začatá voči dlžníkovi SSI Wealth Management s.r.o., považoval odvolací súd v danom spore za bezpredmetnú, lebo z hľadiska odporovateľnosti darovacej zmluvy bol rozhodujúci stav majetku ručiteľa, ktorý darovaciu zmluvu uzatvoril, a ktorého majetok sa týmto úkonom zmenšil, teda nie to, či mohla žalobkyňa dosiahnuť uspokojenie aj od dlžníka SSI Wealth Management s.r.o.

2.4. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že obrana žalovaného nepostačovala v danom prípade na vyvrátenie domnienky o jeho vedomosti o úmysle darcu ukrátiť darovacou zmluvou uspokojenie pohľadávky žalobkyne. Žalovaný pred jej uzatvorením nevyvinul aktivitu nasmerovanú na preverenie stavu podnikateľských aktivít syna. Sama skutočnosť, že spláca hypotekárny úver záložnému veriteľovi nepreukazuje opak. Aj odvolací súd považoval za nepodložené tvrdenie žalovaného, že darovanie sporných nehnuteľností vyvolala iba potreba starať sa o ne z dôvodu, že syn odišiel dlhodobo pracovať do cudziny.

2.5. Z uvedených dôvodov odvolací súd uzavrel, že žalovaným uplatnené odvolacie dôvody nemohli obstať. Napadnutý rozsudok preto potvrdil podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako vecne správny.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP. Podľa jeho názoru spočíva napadnutý rozsudok na nesprávnom právnom posúdení veci. Poukázal na to, že rozhodnutie o odvolaní záviselo predovšetkým od vyriešenia otázky aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne. Odvolací súd sa stotožnil s názorom prvoinštančného súdu, v zmysle ktorého žalobkyňa je v danom prípade aktívne legitimovaná vzhľadom na existenciu jej pohľadávky v zmysle notárskej zápisnice. Podľa presvedčenia žalovaného ale v čase uzatvorenia darovacej zmluvy neexistovala vymáhateľná pohľadávka žalobkyne voči darcovi. Žalobkyňa mala voči Mgr. P. J. pohľadávku, ktorá však vznikla dňa 9. februára 2009 z odlišného právneho úkonu - zmluvy o postúpení práv a pohľadávok z PPN. Ďalšou zmluvou (z 20. októbra 2010) sa žalobkyňa zaviazala postúpiť za dohodnutú odplatu práva a povinnosti zo zmluvy o postúpení práv a pohľadávok z PPN na spoločnosť SSI Wealth Management, s.r.o.; išlo teda o celkom nový právny vzťah, odlišný od vzťahu založeného už skôr zmluvou z 9. februára 2009. Vrátením blankozmenky, ktorá bola relevantná v rámci skôr založeného právneho vzťahu, zanikla akákoľvek pohľadávka žalobkyne voči Mgr. P. J.. Je preto nesprávny záver odvolacieho súdu, že v čase uzatvorenia darovacej zmluvy bolo (už) zrejmé, že z existujúceho právneho vzťahu vznikne v budúcnosti pohľadávka žalobkyne voči ručiteľovi (Mgr. P. J.). Podľa názoru dovolateľa napadnutý rozsudok znamená odklon od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorú predstavuje rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 549/2001. Ďalej konštatoval, že dovolací súd dosiaľ v žiadnom rozhodnutí neriešil otázku aktívnej legitímácii žalobcu v spore o neúčinnosť (odporovateľnosť) právneho úkonu v prípade založenia vzťahu, z ktorého plynie vymáhateľná pohľadávka až po čase uskutočnenia odporovateľného úkonu. V danom prípade je významné aj to, že darovacia zmluva nemá znak tzv. ukracujúceho právneho úkonu, lebo sporné nehnuteľnosti boli zaťažené záložným právom banky zabezpečujúcim jej pohľadávku 955 000 € a žalobkyňa ide o pohľadávku 500 000 €. Preukázanie nedostatku majetku dlžníka malo byť v spore podložené posúdením aktív a pasív jeho majetku (odpočítaním pasív od aktív), lebo samo tvrdenie žalobkyne o neexistencii iného majetku dlžníka nie je postačujúce. Túto svoju argumentáciu podporil žalovaný poukázaním na právne závery vyjadrené Najvyšším súdom Českej republiky v jeho rozhodnutiach sp. zn. 30 Cdo 955/2005 a 30 Cdo 1606/2004. V ďalšom uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení aj preto, lebo pohľadávka žalobkyne mohla byť uspokojená z majetku iného jej dlžníka (spoločnosti SSI Wealth Management, s.r.o.), s ktorým bol Mgr. P. J. zaviazaný veriteľovi spoločne a nerozdielne. Podľa jeho názoru vzhľadom na neexistenciu pohľadávky žalobkyne voči Mgr. P. J. v čase uzatvorenia darovacej zmluvy nemohol ani pri náležitej starostlivosti rozpoznať úmysel darcu ukrátiť žalobkyňu. Nakoľko žalovaný vedel o zaťažení sporných nehnuteľností záložným právom, nemohol predpokladať ukracujúci úmysel darcu. Odvolací súd teda vyriešil otázku rozpoznanie úmyslu žalovaného v rozpore s ustálenou súdnou praxou, ktorú predstavuje rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 1912/2000. Z uvedených dôvodov žalovaný žiadal zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a tiež súdu prvej inštancie a vec vrátiť

prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že napadnutý rozsudok spočíva na úplných skutkových zisteniach a ich správnom právnom posúdení. Podľa jej presvedčenia nemožno považovať podmienky prípustnosti dovolania žalovaného za splnené, lebo súbežné uplatnenie dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP sa logicky vylučuje. Žalovaný na odôvodnenie svojej argumentácie, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na vyriešení právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom riešená rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP) nepoukázal na žiadne rozhodnutia odvolacieho súdu. Za rozhodnutia odvolacieho súdu nemožno pritom považovať rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky. Dovolací súd už vyriešil otázku, čo sa rozumie pod pojmom „vymáhateľná pohľadávka“ a kedy ide o ohrozenie uspokojenia vymáhateľných nárokov veriteľa; tieto otázky vyriešil Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rozhodnutiach sp. zn. 3 Cdo 102/1999 a 5 Cdo 181/2010. Súd v danom spore správne vyriešili otázku aktívnej aj pasívnej legitimácie a tiež to, kedy ide o ukracujúci právny úkon. Ako uviedla, v čase odporovateľného úkonu existovala jej (i keď nesplatená) pohľadávka voči dlžníkovi titulom jeho zmenkového ručenia za splnenie záväzkov spoločnosťou SSI Wealth Management, s.r.o. ako postupcom zo zmluvy z 9. februára 2009, ktorá bola 20. októbra 2010 kontinuálne nahradená jeho ručiteľským záväzkom zo zmenky. K správny záverom dospeli sudy aj čo do existencie iného majetku, z ktorého by žalobkyňa mohla uspokojiť svoju pohľadávku a rovnako pokiaľ ide o možnosť žalovaného rozpoznať ukracujúci úmysel Mgr. P. J. pri uzatváraní darovacej zmluvy. Z týchto dôvodov žalobkyňa žiadala neprípustné dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. c/ CSP.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3 Cdo 42/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 8 Cdo 99/2017).

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho

súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

10. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania. (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t.j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP); v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

11. Žalovaný v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 CSP.

11.1. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11.2. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“.

11.3. Ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dopadá na situáciu, v ktorej určitá právna otázka ešte nebola dovolacím súdom riešená (preto ani nedošlo k vytvoreniu a ustáleniu jeho rozhodovacej praxe).

11.4. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi vyskytla nejednotnosť navonok prejavovaná v prijatí odlišných právnych názorov; inými slovami: ide o otázku, ktorú už dovolací súd riešil, avšak právne názory dovolacích senátov zostali nejednotné a neustálené (nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu).

12. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

13. So zreteľom na dovolaciu argumentáciu žalovaného je potrebné uviesť, že ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 21/2017). V rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 79/2017 najvyšší súd uviedol, že „vzhľadom na teritoriálnu pôsobnosť CSP možno pod pojmom dovolací súd rozumieť len Najvyšší súd Slovenskej republiky, a nie aj Najvyšší súd Českej republiky“. V rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 129/2017 k tomu dodal, že rozhodnutia súdov iných štátov, a teda aj Najvyššieho súdu Českej republiky a Ústavného súdu

Českej republiky, nespádajú pod pojem rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

14. Veľký senát najvyššieho súdu v bode 16. uznesenia sp. zn. 1 VCdo 2/2017 uviedol, že pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). Obdobne formuloval túto procesnú povinnosť dovolateľa najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 6/2017. Z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 21/2017 vyplýva záver, podľa ktorého je na dovolateľovi, aby odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu bližšie konkretizoval označením rozhodnutí napĺňajúcich pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu; v opačnom prípade nie je tento dovolací dôvod vymedzený tak, aby naplnil predpoklady vyplývajúce z dikcie § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. V zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 33/2017 vtedy, keď dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie. Na obdobných záveroch spočívajú tiež ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu (1 Cdo 126/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 133/2017, 4 Cdo 207/2017, 7 Cdo 20/2017 a 8 Cdo 221/2017).

15. V danom prípade žalovaný v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP.

15.1. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 123/2017 vysvetlil, že súčasná existencia predpokladov prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 a/, b/ a c/ CSP sa navzájom vylučuje. Nemožno totiž odôvodňovať prípustnosť dovolania tým, že určitá (tá istá) právna otázka je rozhodovacou praxou dovolacieho súdu riešená ustálene a zároveň, že je dovolacím súdom riešená rozdielne“ [poznámka: sťažnosť, ktorá bola podaná proti tomuto rozhodnutiu najvyššieho súdu, odmietol ústavný súd ako zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 644/2017)].

15.2. Véc prejednávajúci senát, ktorý sa stotožňuje s týmto právnym názorom senátu 6 C, dodáva, že pokiaľ procesná strana vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania a tvrdí, že určitá právna otázka už bola dovolacím súdom vyriešená a zvolené riešenie sa stalo súčasťou „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“, od ktorej sa odvolací súd odklonil (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), je len logické, že zároveň nemôže úspešne argumentovať tým, že tá istá právna otázka ešte nebola dovolacím súdom vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) alebo že je (tá istá otázka) rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

16. Žalovaný vo svojom dovolaní nastolil viacero otázok tvrdiac, že sú samostatne relevantné z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP. Formulácie jeho dovolania nie sú však celkom jasné. Zreteľne a dostatočne prehľadne z nich totiž nevyplýva vzťah medzi každou jednotlivou nastolenou otázkou a príslušnými ustanoveniami zákona, ktoré upravujú prípustnosť dovolania. Odkaz na uvedené ustanovenia, ktoré zvolil žalovaný, je uvedený v úvode dovolania (v istom zmysle „sumárne“). Z uvedeného dôvodu bolo preto osobitne dôležité posudzovanie dovolania žalovaného podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP); ani pri takom prístupe nebolo však pri niektorých častiach dovolania zrejmé, či tá ktorá žalovaným nastolená otázka má jednoznačnú väzbu na § 421 ods. 1 písm. a/ alebo na § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Najvyšší súd mohol preto v dovolacom konaní prijať vo vzťahu k dovolaniu (jeho prípustnosti) závery len tam, kde to dovolacie formulácie a obsah dovolania umožňovali.

16.1. Už v súvislosti s predchádzajúcim odsekom tohto bodu však dovolací súd konštatuje, že žalovaný v dovolaní ničím nekonkretizoval (a odkazom na vzájomne si protirečiace rozhodnutia najvyššieho súdu nedoložil) svoj názor, že niektorá z právnych otázok, na ktoré chcel upriamiť pozornosť, je dovolacím súdom rozhodovaná rozporne (rozdielne) a že teda jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP.

16.2. Rovnako už v súvislosti s prvým odsekom tohto bodu najvyšší súd uvádza tiež to, že pokiaľ dovolateľ namieta nesprávnosť alebo nepodloženosť niektorých skutkových záverov súdov (napríklad z hľadiska náležitého preukázania nedostatku iného majetku dlžníka, zníženia majetku dlžníka darovacou zmluvou až kvalifikovaným spôsobom, vzájomného vzťahu majetkových aktív a pasív dlžníka, prípadne

z hľadiska dôvodnosti subjektívnych domnienok žalovaného o absencii ukracujúcich zámerov dlžníka), neprípustne tým predkladá na dovolací prieskum skutkové, nie právne otázky. Dovolací súd je pritom viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

17. Pri posudzovaní dovolania žalovaného z hľadiska obsahu tohto mimoriadneho opravného prostriedku je dostatočne zrejmý názor žalovaného, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP preto, lebo odvolací súd sa pri posudzovaní aktívnej legitimácie žalobkyne svojimi právnymi závermi odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to v otázke, či možno účinne odporovať právnemu úkonu vtedy, keď v čase jeho urobenia neexistoval záväzkovo-právny vzťah, z ktorého vznikla pohľadávka.

17.1. Najvyšší súd v súvislosti s touto argumentáciou dovolateľa predovšetkým opakuje, že rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, na ktoré dovolateľ poukazuje (ale ani žiadne iné rozhodnutie tohto súdu), netvorí súčasť „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Žalovaným v dovolacom konaní spomenuté rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 205/2009 sa týkalo sporu o zodpovednosti štátu za vzniknutú škodu; neriešilo otázku nastolenú dovolateľom v danom prípade a podalo len všeobecnú charakteristiku aktívne vecne legitimovaného subjektu ako nositeľa hmotnoprávneho oprávnenia. Obdobne (len vo všeobecnej rovine) podalo charakteristiku aktívne legitimovaného subjektu tiež ďalšie rozhodnutie najvyššieho súdu uvádzané žalovaným (sp. zn. 3 Cdo 192/2004), v ktorom najvyšší súd pri posudzovaní opodstatnenosti dovolania riešil otázku splnenia predpokladov vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie. Tieto, žalovaným označené, rozhodnutia najvyššieho súdu podali všeobecnú charakteristiku toho, čo sa rozumie pod aktívnou legitimáciou, avšak aktívnu legitimáciu posudzovali v skutkovom a právnom rámci neporovnateľnom s posudzovaným prípadom.

17.2. Nad rámec vyššie uvedeného dovolací súd (už na tomto mieste - vid' však aj bod 18. tohto uznesenia dovolacieho súdu) poukazuje na to, že najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 142/2002, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 63/2004, dospel k záveru, že „pre aplikáciu ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka je podstatným preukázateľný a objektívne daný dôvod na úspešnú odporovateľnosť právneho úkonu, aj keď veriteľ v čase uzatvárania takéhoto úkonu nebol s dlžníkom (darcom) v právnom vzťahu, ak takýto nárok uplatnil v lehote troch rokov od uzavretia odporovateľného úkonu (darovacej zmluvy) a je objektívne preukázané, že obdarovaný takýto úmysel za daných okolností pri náležitej starostlivosti musel poznať“. Toto rozhodnutie sa bezpochyby týkalo aktívnej legitimácie veriteľa, ktorý v čase urobenia odporovateľného právneho úkonu nebol ešte s dlžníkom v žiadnom právnom vzťahu (takže v tom čase ani neexistovala pohľadávka). Pokiaľ tieto právne závery obstoja vtedy, keď v čase urobenia odporovateľného právneho úkonu absentuje existencia akéhokoľvek právneho vzťahu veriteľa a dlžníka, o to viac sú opodstatnené vtedy, keď odporovateľnému právnemu úkonu časovo predchádzali ich obchodné transakcie, v súvislosti s ktorými a v nadväznosti na ktoré bol založený aj ich záväzkovo-právny vzťah. Žalovaný pritom sám v dovolaní potvrdil, že 9. februára 2009 existovala pohľadávka žalobkyne.

18. Obsah dovolania nasvedčuje ďalej tomu, že žalovaný zastáva názor, podľa ktorého prípustnosť jeho dovolania vyplýva z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP z dôvodu, že dosiaľ dovolacím súdom nebola vyriešená právna otázka, či môže byť odporovateľný právny úkon, ktorý bol urobený ešte pred založením právneho vzťahu, z ktorého vzišla veriteľova pohľadávka. Táto argumentácia žalovaného súvisí s otázkou uvedenou v bode 17. tohto uznesenia dovolacieho súdu, preto najvyšší súd aj v spojitosti s tým poukazuje na právne závery vyjadrené v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 142/2002, ktoré sa týkali prípadu, v ktorom pri uzatváraní odporovateľného právneho úkonu ešte neexistoval záväzkovo-právny vzťah, z ktorého vzišla pohľadávka. Žalovaný teda v dovolaní neopodstatnene tvrdí, že táto, ním nastolená právna otázka, nebola dosiaľ najvyšším súdom vyriešená.

19. S prihliadnutím na obsah dovolania je namieste aj ďalší záver, podľa ktorého dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP tiež z dôvodu, že podľa jeho názoru dosiaľ - v konaní o odporovateľnosti právneho úkonu - nebola dovolacím súdom vyriešená otázka dôkazného bremena a jeho unesenia.

19.1. Podstatu dôkazného bremena, jeho zmysel, rozdelenie a procesnoprávne dôsledky jeho (ne)unesenia už najvyšší súd vysvetlil vo všeobecnosti vo viacerých rozhodnutiach (porovnaj 3 Cdo 2/2016, 3 MCdo 6/2010, 2 Cdo 256/2012, 4 Cdo 13/2009, 5 Cdo 218/2012, 6 Cdo 81/2010).

19.2. Dovolací súd poukazuje na to, že otázka unesenia dôkazného bremena súvisí s otázkou splnenia povinnosti tvrdenia. Medzi povinnosťou tvrdenia a dôkaznou povinnosťou je úzka vzájomná väzba. Ak účastník nesplní svoju povinnosť tvrdiť skutočnosti rozhodné z hľadiska hypotézy právnej normy, potom spravidla ani nemôže splniť dôkaznú povinnosť. Neunesenie bremena tvrdenia má pre stranu sporu za následok pre ňu nepriaznivé rozhodnutie. Zákon jej ukladá povinnosť tvrdiť všetky skutočnosti relevantné z hľadiska hypotézy hmotnoprávnej normy, ktorá upravuje sporný právny pomer účastníkov. Táto norma zásadne určuje tak rozsah dôkazného bremena, ako aj nositeľa dôkazného bremena.

19.3. Z ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že odporovateľný je právny úkon, ktorý urobil dlžník v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, pokiaľ bol tento úmysel známy druhej strane; bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno nesie v tomto prípade veriteľ. Preukázanie tohto úmyslu dlžníka nie je podmienkou odporovateľnosti vtedy, keď je „druhou stranou“ osoba dlžníkovi blízka (§ 116 a § 117 Občianskeho zákonníka); úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa zákon v takom prípade predpokladá a je na osobách blízkych dlžníkovi, aby preukázali, že úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa nemohli vtedy (v čase urobenia právneho úkonu) poznať ani pri vynaložení náležitej starostlivosti. Osoba dlžníkovi blízka sa v zmysle § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka môže v konaní o určenie neúčinnosti právneho úkonu brániť tvrdením a preukázaním, že o dlžníkovom úmysle ukrátiť veriteľa odporovateľným úkonom nevedela a ani nemohla vedieť napriek tomu, že vyvinula „starostlivosť“ na rozpoznanie tohto úmyslu dlžníka a šlo o „náležitú starostlivosť“. Vynaloženie „náležitej starostlivosti“ v zmysle uvedeného ustanovenia predpokladá, že osoba dlžníkovi blízka vynaložila s ohľadom na okolnosti prípadu a so zreteľom na obsah právneho úkonu dlžníka takú dostatočnú aktivitu (t.j. aktívne konala tak), aby dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa v čase odporovateľného úkonu spoznala alebo sa o ňom dozvedela.

19.4. K vyššie uvedeným právnym záverom dospel už najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 188/2010. V rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 109/2007 najvyšší súd zdôraznil, že úmysel dlžníka ukrátiť svojich veriteľov, ako aj vedomosť druhej strany o tomto úmysle, sú v obidvoch prípadoch psychickým stavom (podobne ako napríklad dobrá viera). To znamená, že samy o sebe nemôžu byť predmetom dokazovania. Predmetom dokazovania môžu byť len skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie subjektu (jeho vnútorné zámery) prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno existenciu tohto úmyslu, či vedomosť o ňom dôvodiť.

19.5. Dovolateľ teda neopodstatnene tvrdí, že predmetná otázka nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená a že jeho dovolanie je preto prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

20. K otázke unesenia dôkazného bremena subjektom, ktorý z odporovateľného úkonu získal prospech, dovolací súd len ako poznámku uvádza, že významným znakom otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je jej zásadný právny význam. Aj za účinnosti CSP je opodstatnené konštatovanie, že otázkou takého právneho významu je otázka významná nielen pre tú-ktorú prejednávajú právnu vec (spor), ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky a judikatórnej činnosti najvyššieho súdu, úlohou ktorého je zjednocovať rozhodovanie všeobecných súdov (1 Cdo 132/2009, 2 Cdo 71/2010, 3 Cdo 51/2006, 4 Cdo 151/1998, 5 Cdo 1/2010, 7 Cdo 117/2011). Je to dané zámerom, aby sa vyriešením takejto otázky prispelo k vytvoreniu ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Posúdenie otázky, či osoba blízka dlžníkovi uniesla dôkazné bremeno, ktoré ju v tom-ktorom spore zaťažovalo, a či teda preukázala náležitý stupeň aktivity smerujúcej k zisteniu prípadného dlžníkovho úmyslu ukrátiť veriteľa, spočíva v každom jednotlivom prípade (v každom jednotlivom civilnom sporovom konaní) na posúdení vysoko individuálnych, konkrétnych a v iných prípadoch sa spravidla už nevyskytujúcich skutkových okolnostiach, ktoré sú svojou povahou jedinečné a neopakovateľné. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu takáto individuálna otázka ani nemôže mať znaky zásadného právneho významu.

21. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaného neumožňuje, aby bol na jeho základe uskutočnený meritorný dovolací prieskum.

22. Najvyšší súd dovolanie žalovaného v časti, v ktorej bola dostatočne zrejmá väzba medzi tvrdeným nesprávnym právnym posúdením (§ 432 ods. 1 CSP) a niektorou zo situácií, na ktoré sa vzťahuje ustanovenie § 421 ods. 1 CSP, odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP; vo zvyšnej časti odmietol jeho dovolanie podľa § 447 písm. f/ CSP.

23. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.